

DETECTAREA TIMPURIE A CAMPANIILOR TERORISTE. CAUZE, FACTORI DE ESCALADARE ȘI INDICII

Conf. univ. dr. Alexandru PARENIUC,

Drd. Vasili BEDA

Abstract

The emergence and spread of terrorism has certain historical premises and is associated with both internal economic, political, social, inter-ethnic, confessional and external contradictions, including those common to the entire world community, terrorist threats.

In this context, the factor of democracy in the context of motivation and opportunity can play a dual role. On the one hand, democracies limit violent ways of conflict through legitimate methods of redressal justice. On the other hand, freedom of association and movement in an open society expands the scope of terrorist acts.

In this study we continue to examine the issue of early detection of terrorist campaigns, studying their causes, indicators and escalation factors.

Keywords: *terrorism, terrorist activity, terrorist campaign, national security, violent conflicts, early detection.*

Introducere

În era contemporană, securitatea globală reprezintă una dintre cele mai pre-sante preocupări ale societății umane. Interconexiunea și dependență crescută de tehnologie determină evoluția semnificativă a amenințărilor teroriste, care devini mai sofisticate și dificil de anticipat. Detectarea timpurie a campaniilor teroriste este esențială pentru prevenirea actelor de violență și pentru protejarea vieții și securității.

Studiul se centrează asupra unui factor crucial în domeniul securității globale - detectarea timpurie a campaniilor teroriste. Vom explora cauzele care stau la baza acestor campanii, factorii care le pot amplifica și, în mod special, indicii și metode pentru depistarea acestor amenințări la stadiul incipient.

Pe măsură ce vom analiza această temă complexă, vom identifica factori critici, precum radicalizarea ideologică, instabilitatea geopolitică și utilizarea tehnologiei avansate, care pot contribui la escaladarea campaniilor teroriste. Propunem analiza

perspectivei comprehensive asupra detectării timpurii a campaniilor teroriste, punând accent pe necesitatea cooperării internaționale, dezvoltarea tehnologiilor de top și dezvoltarea strategiilor eficiente de contracarare.

Legitimitatea internă a statelor în raport cu problematica terorismului

Împărtășim opinia precum că - „statele democratice sunt mult mai vulnerabile față de atacuri teroriste, decât cele cu regimuri autocratice sau dictatoriale”¹. Posibilitatea unei difuzări media libere și a urmării penale echitabile, adesea îngăduitoare, în condițiile statului de drept creează condiții atât de favorabile în țările democratice pentru violența teroristă și ascensiunea impactului propagandistic al acesteia, care sunt absente în regimurile dictatoriale și alte regimuri represive².

În același timp, întrucât populația este implicată pe scară largă în procesul politic, iar nemulțumirea rar atinge cote amenințătoare, guvernarea democratică este de obicei percepută de propria populație ca fiind mai legitimă. Chiar și atunci când democrațiile trebuie să facă față atacurilor teroriste interne, rata victimelor (numărul mediu de decese pe act) este relativ scăzută.

Democrațiile, în special cele cu un sistem de reprezentare proporțională, oferă multe canale alternative non-violente pentru protestul politic și oportunități de schimbare a sistemului, astfel încât nemulțumirea să poată fi exprimată în cea mai mare măsură prin mijloace pașnice³. Acest lucru este confirmat de cercetările lui Jan Oskar Engene privind problema terorismului intern în Europa de Vest⁴. El ajunge la concluzia că apariția terorismului în general este asociată cu neglijarea unor valori precum libertatea și democrația. Astfel, regimurile nedemocratice oferă un teren mai fertil pentru motivarea teroriștilor, dar democrațiile extrem de vulnerabile sunt țintele cele mai accesibile.

Un alt scenariu periculos se referă la țările democratice percepute ca forțe externe puternice care ar sprijini guvernările ilegale în alte state, ceea ce face din aceste țări principalele ținte ale terorismului⁵. Potrivit lui Monty Marshall, riscul de a deveni o țintă a violenței teroriste este deosebit de mare pentru „vechile” democrații implicate în conflicte internaționale⁶.

¹ Eubank Lee, Weinberg Leonard, "Does democracy encourage terrorism?", in *Terrorism and Political Violence*, vol. 6, No. 4 (Winter 1994), pp. 417-443.

² Rummel Ronald J., "Power Kills" (New Jersey, Transaction Publishers, 1997), p. 129.

³ Rummel Ronald J., "Power Kills" (New Jersey, Transaction Publishers, 1997), p.130.

⁴ Engene Jan Oskar, "Patterns of terrorism in Western Europe, 1950-1995", dissertation, Department of Comparative Politics, University of Bergen, 1998, p. 290.

⁵ Bjorgo Tore. Ed., *Root Causes of Terrorism: Proceedings of an International Expert Meeting*, Oslo, 9811 June 2003 (Norwegian Institute of International Affairs, 2003), p. 236.

⁶ Marshall Monty, "Global terrorism: an overview and analysis", University of Maryland, 2002.

Destul de pronunțată este relația dintre legitimitatea internă a guvernării și tendințe cu caracter terorism într-un stat sau altul. Mai mulți cercetători indică la existența unei legături sistematice între campaniile teroriste și problemele interne de legitimitate a guvernului existent⁷. În spațiul european, tocmai țările în care problemele de legitimitate se manifestă mai acut (din cauza fragmentării etnice, continuității sau integrării migranților), sunt cele care se confruntă cu cea mai mare amenințare teroristă (cum ar fi Spania, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Italia etc.)⁸.

Strâns legate de problema legitimității regimului sunt consecințele schimbărilor sociale sau economice accelerate. Analiza specialiștilor din domeniu arată că ascensiunea terorismului ideologic este vizibilă mai ales în țările cu rate de creștere ridicate⁹. Se conturează o tendință clară precum că nivelurile de manifestări teroriste sunt mai ridicate în țările cu inegalități distribuționale mai accentuate, în timp ce sărăcia în sine nu pare a fi o cauză directă a terorismului. Corelația dintre acțiunile asociate cu încălcările drepturilor omului și terorismul par a fi mult mai semnificative decât cea între terorism și sărăcie¹⁰.

După cum arată rezultatele studiului lui Weinberg și Richardson asupra terorismului în Europa de Vest, primele focare în acest sens s-au demonstrat a fi democrațiile care au experimentat anterior dictatura sau ocupația nazistă. Grupările teroriste și-au explicat comportamentul ca o continuare a mișcării de rezistență formată în lupta împotriva fascismului¹¹.

La rândul său Marshall remarcă, de asemenea, un coeficient de corelație ridicat între terorism și un set de evenimente care au mărturisit eșecul statului în trecut, exprimat în războaie revoluționare, războaie interetnice, schimbări negative de regim și genocid sau „politicid”^{12,13}.

⁷ Engene Jan Oskar, "Patterns of terrorism in Western Europe, 1950-1995", dissertation, Department of Comparative Politics, University of Bergen, 1998, p. 292.

⁸ Engene Jan Oskar, "Patterns of terrorism in Western Europe, 1950-1995", dissertation, Department of Comparative Politics, University of Bergen, 1998, p.210, 215.

⁹ Brynjar Lia and Skjølberg Katja, "Why terrorism occurs: a survey of theories and hypotheses on the causes of terrorism". Oslo, FFI/RAPPORT12000/02769, 2000, p. 17.

¹⁰ Schmid Alex P., "The nexus between terrorism, poverty, illicit drugs and organized crime". Summary report of the United Nations Office on Drugs and Crime/Organization for Security and Cooperation in Europe International Conference on Enhancing Security and Stability in Central Asia: Strengthening Comprehensive Efforts to Counter Terrorism, Bishkek, 13 and 14 December 2001, pp. 122-125.

¹¹ Weinberg Leonard and Richardson Louise, "Conflict theory and the trajectory of terrorist campaigns in Western Europe". 2002.

¹² „Politicidul” este o formă de crimă în masă ținută în care un grup de oameni este exterminat pentru convingerile sale politice sau ideologice. Acest concept este similar cu genocidul, dar diferența este că Politicidul nu este îndreptat către un anumit grup etnic, rasial sau cultural (Oxford English Dictionary. https://www.oed.com/dictionary/politicide_n).

¹³ Marshall Monty, "Global terrorism: an overview and analysis". University of Maryland, 2002.

Cauzele imediate a campaniilor teroriste

Cauzele imediate, spre deosebire de cele fundamentale, influențează direct asupra probabilității de desfășurare a unei campanii teroriste. Acestea includ un set specific de actori, o situație de conflict și dinamica de grup care duce la o campanie teroristă atunci când apare un grup motivat cu un anumit potențial.

După cum s-a menționat supra, strategia teroristă, spre deosebire de operațiunile militare sau războiul de gherilă, se concentrează în primul rând pe reacția publicului. Prin urmare, ar trebui să se țină cont de comportamentul și așteptările publicului-țintă în care se desfășoară acțiunile teroriste, după cum este arătat mai jos¹⁴:

Mediul-țintă, care include diverse grupuri	
Publicul-țintă eventual	Scopul
1. Cei care au deja o atitudine pozitivă față de un grup terorist (susținători)	1. De a câștiga simpatia și/sau de a convinge să-și sporească sprijinul
2. Oponenții lor deschiși/adversarii	2. De a demoraliza, intimida și/sau constrânge și a șantaja
3. Persoane neutre, aleatorii și observatori nevătămați	3. De a impresiona și/sau de a impune întrebarea „Ce se întâmplă?”
4. Membrii organizației teroriste propriu-zise	4. De a întări starea morală, de a încuraja susținătorii să se alăture organizației
5. Grupări rivale	5. De a demonstra cine este mai îndrăzneț și „de succes”

1. *Susținători*

Susținătorii care oferă sprijin logistic, financiar sau ideologic, dintre care se recrutează și noi membri, confirmând astfel „legitimitatea” unei campanii teroriste de lungă durată, joacă un rol foarte important în calculele strategice și tactice ale grupării. În funcție de tipul de comunitate, de așteptările sale și de gradul său de toleranță față de violență, gruparea teroristă încearcă să regleze intensitatea acțiunilor sale violente.

Cu cât mai mult teroriștii se află în dependență de susținătorii lor, cu atât țin mai mult cont de dorințele acestora. Acest aspect este cel mai evident în cazul sprijinului grupării teroriste acordat de structurile statale.

2. *Adversari*

Teroriștii aleg potențiale ținte sau grupuri-țintă în funcție de cine sunt oponenții lor deschiși și de rolul pe care aceștia îl joacă în conflict. Cu cât un adversar

¹⁴ Gerrits Robin P.J.M., "Terrorists' perspectives: memoirs", *Terrorism and the Media: How Researchers, Terrorists, Government, Press, Public, Victims View and Use the Media*, p. 92.

sau o coaliție de oponenți este mai puternic sau mai represiv, cu atât mai mare este probabilitatea ca acest grup va încerca să atragă atenția comunității internaționale printr-o strategie de provocare.

Natura unui atac terorist determină, de regulă, răspunsul cel mai probabil. Cu cât măsurile de ripostă sunt mai dure, cu atât teroriștii vor argumenta mai insistent că violența lor este justificată¹⁵. Prin urmare, este important să fie dezvoltată o strategie de contracarare, pe care teroriștii și susținătorii lor nu ar putea să o folosească în interesul lor.

3. *Persoane neutre*

În interiorul țării, persoane neutre fac parte din populația îngrijorată, fiind prinsă între două puncte focare, adică acea parte a populației care nu suportă nici violența teroriștilor, nici presiunea din partea guvernului. Acești oameni trebuie să decidă:

- a) cine are mai mari șanse să câștige;
- b) cine este mai legitim;
- c) cine prezintă mai mare pericol în viitorul apropiat.

Acest factor nu are influență practică directă asupra planurilor teroriștilor. Aici scopul lor este să-i convingă persoanele neutre și, dacă este cazul, să-i forțeze să ia o parte sau alta. Atâta timp cât societatea nu este complet polarizată și atâta timp cât există segmente neutre în ea, lupta pentru potențiali susținători va fi un element al campaniei teroriste^{16,17}.

4. *Membrii organizației teroriste propriu-zise*

Un act terorist afectează întotdeauna dinamica internă și gradul de tensiune în grup. De obicei, teroriștii trăiesc izolat de lumea exterioară și în starea constantă de pregătire de luptă. Adesea se conduc de o dorință de răzbunare pentru umilință¹⁸.

O acțiune desfășurată cu succes provoacă euforia și elimină nemulțumirea față de viața tenebră. În același timp, o astfel de acțiune este considerată un pas către delegitimizarea inamicului și, prin urmare, ridică starea morală a militanților¹⁹. Pentru a menține existența grupului, atentatele teroriste sunt efectuate cu o anumită regularitate²⁰.

¹⁵ Weinberg Leonard and Richardson Louise, "Conflict theory and the trajectory of terrorist campaigns in Western Europe", 2002, p. 3.

¹⁶ Schmid Alex P. and Graaf Janny, "Violence as Communication: Insurgent Terrorism and the Western News Media" (London, Sage Publications, 1982).

¹⁷ Hoffman Bruce, "Inside Terrorism" (London, Victor Gollancz, 1998).

¹⁸ Waldmann Peter, "Revenge without rules: on the renaissance of an archaic motif of violence", *Studies in Conflict and Terrorism*, vol. 24, 2001, pp. 435-450.

¹⁹ Reddy Pynchon Marisa and Borum Randy, "Assessing threats of targeted group violence: contributions from social psychology", United States Secret Service, 1999.

²⁰ Hoffman Bruce, "Inside Terrorism" (London, Victor Gollancz, 1998), p. 235.

5. Grupări teroriste rivale

Calculul strategiei și tacticii grupului în prezența altor participanți include, de asemenea, un element al rivalității între grupuri. Grupurile rivale care urmăresc obiective similare concurează între ele pentru resurse, sprijin, atenție, recunoaștere, prestigiu și cadrele de personal²¹.

Escaladarea rapidă a violenței este considerată o tactică promițătoare în lupta pentru poziția dominantă. În această privință, autorii din domeniu descriu rivalitatea în timpul recrutărilor în taberele refugiaților palestinieni din Iordania după Războiul de șase zile din 1967²². Unul dintre motivele importante ale escaladării conflictelor militare se consideră prezența actorilor-terți (bande neo-fasciste, grupuri militarizate de protest, grupuri de gherilă etc.), care contribuie la creșterea violenței pe spirală.

Pentru elaborarea unor prognoze reale a intențiilor grupului cu privire la începutul sau escaladarea unei campanii teroriste, modelul eficient de detectare timpurie ar trebui să țină cont de aceste cinci forme de interconectare și de așteptare a diverșilor participanți.

Situație conflictuală

Terorismul poate fi cea mai puternică formă de protest sau cea mai slabă formă de rebeliune, ori un fel de tactică specială de război²³. Foarte des campaniile teroriste sunt legate de alte moduri de a conduce un conflict. Ele pot reprezenta fie o escaladare a unui conflict politic, fie o nouă atenuare, după o escaladare, a unui conflict de intensitate scăzută.

În conflictele de intensitate înaltă, actele teroriste își pierd de obicei efectul de propagandă pe fondul formelor extreme de violență și devin o formă de crimă de război.

Activitatea normală a organelor de stat constă în instituirea unor relații sociale adecvate de dirijare între organele de stat și persoane, în cadrul cărora subiecții se află pe poziții de subordonare, relații ce se exprimă în realizarea de către organele competente a atribuțiilor de administrare²⁴.

²¹ Post Jerrold, Ruby G. and Shaw Eric D., "The radical group in context: An integrated framework for the analysis of group risk for terrorism", *Studies in Conflict and Terrorism*, vol. 25, No. 73 (2002), p. 76.

²² Post Jerrold, Ruby G. and Shaw Eric D., "The radical group in context: An integrated framework for the analysis of group risk for terrorism", *Studies in Conflict and Terrorism*, vol. 25, No. 73 (2002), p. 83.

²³ Marshall Monty, "Global terrorism: an overview and analysis". University of Maryland, 2002, p. 9.

²⁴ Cernomoreț S., Nastas A., Ordinea de administrare și de realizare a drepturilor în calitate de obiect al protecției juridico-penale, în Conferința „Integrare prin cercetare și inovare”, Chișinău, Moldova, 10-11 noiembrie 2021, p. 36.

Primul și principalul punct care merită atenție sunt campaniile teroriste ca urmare a activării mișcărilor socio-politice militante. Când devine evident că mișcarea de protest nu se dezvoltă într-una de masă, nucleul ei poate trece pe poziții clandestine. Din zona tenebră, cei mai activi militanți încearcă să declanșeze o revoluție politică cu ajutorul unei campanii teroriste provocatoare²⁵.

A doua cale o reprezintă campaniile teroriste realizate ca o consecință a slăbirii conflictelor de intensitate scăzută. Grupurile militante conduse de ideologia naționalistă caută adesea să-și intensifice atacurile teroriste atunci când se reduce baza lor de resurse sau oportunitățile lor de recrutare. Având resurse modeste ei încearcă să creeze impresia de eficiență nelimitată. Avantajul acțiunilor desfășurate împotriva țintelor civile este că acestea necesită mult mai puține fonduri, și cele care sunt mai ușor de obținut, în comparație cu un atac asupra unei ținte militare²⁶.

O a treia situație conflictuală care provoacă declanșarea campaniilor teroriste apare atunci când un nou grup militant, încă necunoscut în această calitate, încearcă să atragă rapid atenția asupra sa într-un conflict deja existent și aflat în desfășurare.

Aceleași grupuri alternează sau combină tacticile de gherilă și teroriste, mai ales în conflictele interne, deoarece conflictele violente au mai multe fațete. Pe lângă metoda principală de desfășurare a unui conflict, poate fi folosită orice alta.

De rând cu calculele strategice și tactice, durata conflictului joacă un rol important. Când crește o generație întreagă care nu a avut suficientă educație, dar a participat la ostilități încă din copilărie, societatea se înăsprește și devine dură, iar standardele ei morale sunt reduse. Efecte similare apar și după conflicte. Mulți oameni reușesc să învețe cum să mănuiască armele, iar unii le păstrează, neavând încredere în procesul de reglementare pașnică a conflictului²⁷.

Factori de accelerare și decelerare

Deși riscul unei campanii de violență este mare, judecând după prezența unor factori favorabili, există și factori care accelerează sau inhibă campaniile teroriste, după cum urmează:

Factori de accelerare

Un grup care este pregătit deja să comită un act terorist încearcă să grăbească finalizarea pregătirilor dacă se simte amenințat sau presupune ca inamicul să-l

²⁵ Waldmann Peter, "Terrorismus: Provokation der Macht" (Gerling, Munich, 1998), p. 121.

²⁶ Forum on Early Warning and Early Response, "Root causes of terrorism in the Caucasus, 2003", p. 5. (www.fewer.org/res/128.pdf).

²⁷ Tuinnesson Stein, "Annex D: historical approaches", in *Terrorism and Armed Conflict: Report on a Seminar Coorganized by the International Peace Research Institute and Stockholm International Peace Research Institute*, Voksenesen, Oslo, 819 December 2002.

depășească. Disponibilitatea resurselor este un indicator ambiguu, întrucât o campanie poate accelera atât achiziția neașteptată de resurse – organizaționale, financiare sau politice – cât și pierderea acestor resurse. În cazul pierderii resurselor, campania este concepută pentru a da impresia de pregătire pentru luptă, chiar dacă capacitățile reale ale grupului sunt insuficiente.

Factorii externi, cum ar fi zilele simbolice (sărbători, mitinguri etc.) sau viitoarele alegeri și discuțiile de pace, atunci când grupul își poate demonstra capacitatea de a le perturba, sunt mai ușor de urmărit decât factorii variabili bazați pe informații despre starea internă a grupului.

În primul rând, măsurile autorităților de prevenire a unei campanii teroriste pot avea un efect puternic de accelerare, mai ales atunci când campania este însoțită de un număr mare de victime civile, fapt ce provoacă apeluri la răzbunare²⁸.

Factori de decelerare

Procesul de identificare a factorilor care inhibă desfășurarea campaniilor teroriste nu este simplu, mai ales că planurile teroriștilor adesea includ acțiuni neprevăzute, comise în momentul cel mai oportun pentru ei. Cu toate acestea, putem presupune că factorul opus celui care accelerează va fi cel de decelerare. Când vine vorba de campanii de combatere a terorismului conduse de autoritățile guvernamentale, experiența trecută arată că utilizarea moderată a măsurilor cu caracter violent are un efect de întârziere, dacă măsurile utilizate sunt legale și percepute ca legitime și adecvate.

Slăbirea bruscă a grupului ca urmare a pierderii adăpostului, a unui lider carismatic și a unor surse importante de sprijin duce la o decelerare, cel puțin pe termen lung. Întrucât terorismul este, de asemenea, o strategie de propagandă și nu doar o modalitate de a obține victorii militare, el poate fi limitat și cu ajutorul unei acoperiri adecvate a actelor teroriste în mass-media.

Dacă atacurile teroriste ar fi prezentate în mass-media nu atât de captivant, dar mai atent, panica în rândul populației ar putea să scadă, iar atacul asupra civililor ar putea să-și piardă o parte din „utilitatea” ca modalitate de a înainta revendicările politice.

Cu toate acestea, în contextul comercializării mass-media, când concurența și urmărirea ratingurilor afectează serios procesul de luare a deciziilor editoriale, este greu de introdus în ele un principiu responsabil de auto-constrângere.

²⁸ Newsome Bruce, "Mass casualty terrorism: second quarterly forecast".

URL: www.rdg.ac.uk/GSEIS/University_of_Reading_terrorism_forecast_2003Q2.pdf.

Indicii

Dacă o campanie teroristă este deja începută, există diverse semne care indică la apropierea unui atac terorist. Pentru evaluarea unor astfel de semne, este necesar să existe informații detaliate și sistematice despre starea internă a grupului²⁹.

Deoarece acesta este punctul central al serviciilor de intelligence, mai jos sunt enumerate doar semnele cele mai evidente.

La faptul pregătirii unei campanii teroriste indică anumite semne care precedă un act terorist sau o serie de astfel de acte. Perceperea corectă a acestor semne oferă ultima oportunitate de a preveni un atac. Informațiile conform cărora grupul evaluează riscurile asociate actului terorist trebuie clasificate drept semn al planificării unei campanii teroriste³⁰.

Joshua Sinai, expertul SUA în detectarea timpurie a atacurilor teroriste, a elaborat o listă de *semne revelatoare* care include *consolidarea capacităților, activități semnificative în ascuns și pregătire specială cu recrutări de adepți noi*³¹.

Ca *semne suplimentare* de pregătire logistică se mai poate adăuga o *creștere bruscă a remitențelor, achiziția de arme, explozibili, documente personale false și angajarea de specialiști din exterior*. Chiar înainte de începerea acțiunii, în unele cercuri, se vehiculează *declarații care justifică acțiuni violente împotriva inamicului și, în același timp, se intensifică eforturile de delegitimare a inamicului*³².

În plus, cu puțin timp înainte de atac terorist, figuri-cheie pot fi văzute dispărând, iar supravegherea țintelor potențiale se intensifică. În ultima etapă a pregătirilor, represaliile interne pot escalada, în special cu potențialii dezertori, astfel încât implementarea planului să nu eșueze chiar în ultimul moment³³.

În final, redăm *lista indicilor pentru detectarea timpurie a campaniilor teroriste* elaborată de Joshua Sinai³⁴:

²⁹ Sinai Joshua, "Forecasting the next waves of catastrophic terrorism: strategic overview", Business Briefing Security Systems, p. 28.

URL: www.wmrc.com/businessbriefing/pdf/seuresystems2002/publication/sinai.pdf.

URL: www.rdg.ac.uk/GSEIS/IPIS_Mass_Casualty_terrorism_forecast_Q1_2003.pdf.

³⁰ Post Jerrold, Ruby G. and Shaw Eric D., "The radical group in context: Identification of critical elements in the analysis of risk for terrorism by radical group type", Studies in Conflict and Terrorism, vol. 25, No. 2 (2002), p. 76.

³¹ Sinai Joshua, "Forecasting the next waves of catastrophic terrorism: strategic overview", Business Briefing Security Systems.

URL: www.wmrc.com/businessbriefing/pdf/seuresystems2002/publication/sinai.pdf.

URL: www.rdg.ac.uk/GSEIS/IPIS_Mass_Casualty_terrorism_forecast_Q1_2003.pdf.

³² Post Jerrold, Ruby G. and Shaw Eric D., "The radical group in context: An integrated framework for the analysis of group risk for terrorism", Studies in Conflict and Terrorism, vol. 25, No. 73 (2002), p. 76.

³³ Waldmann Peter, "Terrorismus: Provokation der Macht" (Gerling, Munich, 1998), p. 165.

³⁴ Sinai Joshua, "Forecasting the next waves of catastrophic terrorism: strategic overview", Business Briefing Security Systems.

Cauze esențiale

1. Lipsa democrației;
2. Încălcări ale drepturilor omului;
3. Regimuri nelegitime;
4. Sprijin pentru regimuri ilegitime;
5. Inegalitatea avansată sau în creștere în distribuția resurselor;
6. Experiența istorică a acțiunilor violente în timpul conflictelor;
7. Acordarea de sprijin grupurilor care folosesc metode teroriste;
8. Vulnerabilitatea democrațiilor moderne;
9. State eșuate sau refugii sigure în afara controlului statului.

Cauze imediate

1. Contramăsuri care escaladează conflictul;
2. Așteptările grupului de sprijin (în special diaspora);
3. Scăderea sau creșterea sprijinului;
4. Acoperire media mai puțin extinsă;
5. Grupuri rivale „de succes”;
6. Probleme de coeziune internă a grupului;
7. Strategie în ceea ce privește promovarea imaginii liderului grupului;
8. Reducerea conflictului de intensitate scăzută;
9. Escaladarea conflictelor politice violente;
10. Apariția de noi participanți la conflict, al cărui scenariu este deja în dezvoltare;
11. Situație post-conflict.

Factori de accelerare

1. Campanie de combatere a terorismului cu un număr mare de victime, care provoacă efecte de răzbunare;
2. Umilirea grupului sau a susținătorilor acestuia;
3. Amenințare;
4. Negocieri de pace;
5. Alegeri;
6. Zile simbolice.

Factori de decelerare

1. Contramăsuri moderate cu aplicarea mijloacelor legitime;
2. Pierderea unui lider carismatic sau a resurselor majore, sau zone de retragere;
3. Concesiuni ca răspuns la solicitările politice ale grupului;
4. Acoperire mediatică oportună și responsabilă.

Susținem clasificarea propusă de autorul Joshua Sinai, ținem să menționăm și unele *indicii (semne)* de bază ale manifestărilor care recedează declanșarea campaniilor teroriste, cum ar fi:

1. **Evaluarea pericolului actelor teroriste** - un proces complex desfășurat de către agențiile guvernamentale și de securitate pentru a identifica, analiza și anticipa amenințările teroriste. Scopul principal al acestei evaluări este elaborarea unor strategii eficiente de prevenire a actelor teroriste și de protejare a cetățenilor și a infrastructurii critice.

Acest proces include următoarele activități importante, cum ar fi:

✓ *Colectarea de informații*: evaluarea pericolului începe cu colectarea de informații de la o varietate de surse, inclusiv agenții de informații, informatori, supraveghere electronică, analiza datelor și rapoartele elaborate de agențiile de securitate ale altor state. Informațiile colectate includ date despre grupările teroriste, liderii lor, obiectivele și modus operandi.

✓ *Analiza informațiilor*: informațiile colectate sunt analizate pentru a identifica tendințe, modele și potențiale riscuri. Acest proces implică adesea analiști de informații care folosesc tehnici și instrumente specifice pentru a evalua credibilitatea și relevanța informațiilor.

✓ *Evaluarea nivelului de pericol*: pe baza analizei informațiilor, se realizează o evaluare a nivelului de pericol asociat cu anumite grupuri teroriste, evenimente sau locații specifice.

✓ *Identificarea vulnerabilităților*: concomitent cu evaluarea pericolului, se identifică și se evaluează vulnerabilitățile existente în infrastructură, transport, securitatea publică și alte domenii. Aceasta ajută la dezvoltarea unor strategii adecvate de protecție și de reducere a impactului unor eventuale atacuri.

✓ *Elaborarea strategiilor de prevenire și răspuns*: pe fundalul evaluării pericolului și a identificării vulnerabilităților, se dezvoltă strategii și planuri de prevenire a actelor teroriste și de gestionare a situațiilor de criză în cazul unor astfel de atacuri. Aceste strategii pot implica măsuri de securitate sporite, cooperare internațională și educație publică.

✓ *Monitorizarea continuă*: evaluarea pericolului actelor teroriste este un proces continuu, deoarece amenințările pot evolua în timp. Agențiile de intelligence și securitate monitorizează în mod constant datele și informațiile pentru a se asigura că sunt în stare să reacționeze rapid la orice schimbare a situației legate de riscuri cu caracter terorist.

2. **Logistică și pregătiri tehnice** - evaluarea pericolului actelor teroriste implică analiza logistică și a pregătirilor tehnice ca indicii posibili de pregătire a unui atac. În acest sens agențiile de securitate și forțele de ordine se concentrează asupra detectării următoarelor indicii luate în considerare în acest sens:

✓ *Achiziții neobișnuite de materiale periculoase*: explozive, substanțe chimice periculoase sau alte echipamente care pot fi folosite într-un atac terorist generează

bănuieli rezonabile. Organele de aplicare a legii monitorizează tranzacțiile de acest tip și, în unele cazuri, pot interveni pentru investigații mai minuțioase. În acest sens, este relevantă constatarea autorului Cernomoreț S., precum că riscul terorismului internațional crește pe seama conflictelor armate din regiunea de Est a Ucrainei și escaladarea tensiunilor în Crimeea. Pe acest fundal scade, pe de o parte, controlul autorităților constituționale asupra obiectelor de risc sporit, iar pe de altă, este în creștere riscul proliferării armelor chimice, biologice, radioactive și nucleare, inclusiv obținerea acestora de actorii non-statali³⁵.

✓ *Navigarea platformelor specifice din internet:* teroriștii pot căuta informații pe internet despre modul de fabricare a bombelor, tacticile de atac sau alte aspecte legate de planurile lor. Monitorizarea comunicărilor și activităților online poate dezvălui potențiale amenințări.

✓ *Călătorii sistematice în zonele de activitate teroristă:* dacă indivizi sau grupuri de persoane efectuează călătorii frecvente în zone de conflict sau în țări expuse riscurilor de natură teroristă, acest fapt poate ridica semne de întrebare. Organele de securitate cooperează cu organizații internaționale pentru a monitoriza deplasările suspecte.

✓ *Tactica de recunoaștere:* teroriștii efectuează acțiuni de cercetare și recunoaștere ale locurilor țintă înainte de atac. Aceasta poate include fotografierea sau înregistrarea video a zonelor potențiale de atac, studierea teritoriului sau vizite repetate la aceste locuri.

✓ *Colectarea de informații:* încercarea de a obține informații sensibile sau clasificate, cum ar fi planuri de securitate sau schemă de protecție a unor instituții. Orice încercare de a obține astfel de informații poate fi calificat ca indiciu de pregătire a unui atac.

3. **Delegitimizarea inamicului:** eforturile de a submina sau devaloriza legitimitatea, autoritatea sau poziția adversarului sau a opoziției într-un anumit context, cum ar fi politic, social sau economic. Acesta poate fi utilizat ca tactică în diverse domenii pentru a obține avantaje sau pentru a câștiga sprijin pentru propria poziție sau cauză.

Acest proces presupune:

✓ *Atacuri la adresa credibilității adversarului:* eforturi de a submina încrederea publicului sau a altor părți interesate în adversar, punând la îndoială acuratețea informațiilor pe care le furnizează sau caracterul lor moral.

✓ *Etichetare negativă:* persoanele sau grupurile pot încerca să atribuie adversarilor etichete sau epitete negative pentru a îi discredita.

✓ *Dezinformarea sau răspândirea informațiilor tendențioase:* folosirea informațiilor false sau distorsionate pentru a submina credibilitatea adversarului.

³⁵ Cernomoreț S., Mijloace juridico-penale destinate asigurării protecției securității naționale, în Dezvoltarea cadrului juridic al Republicii Moldova în contextul necesităților de securitate și asigurarea a parcursului European 2019/ISBN 978-9975-3298-2-8, p. 239.

✓ *Subminarea legitimității instituțiilor* sau proceselor pe care le susține sau în care se bazează adversarul pentru a-și promova cauza sau poziția.

✓ *Utilizarea propagandei și manipulării emoțiilor*: utilizarea retoricii persuasive sau manipulării emoțiilor pentru a influența opinia publică împotriva adversarului face parte, de asemenea, din eforturile de delegitimizare.

4. **Dispariția figurilor-cheie** (liderilor grupărilor teroriste) din zonă de acțiune poate fi privit ca un indiciu al pregătirii unui atac terorist, deoarece teroriștii pot lua măsuri pentru a se ascunde și a-și proteja identitatea înainte de a comite un act de violență. Aceasta face parte dintr-o serie de tactici și strategii pe care teroriștii le pot folosi pentru a evita detectarea și pentru a-și asigura succesul atacului (*utilizarea identității ascunse, schimbarea locului de dislocare, izolarea fizică, eliminarea urmelor digitale etc.*).

5. **Creșterea interesului față de potențiale ținte** presupune studierea de către teroriști a activității, agendei zilnice, deprinderilor și altor factori specifice de activitate a obiectivului-țintă (care poate persoană fizică sau o organizație, obiectiv de infrastructură critică etc.), în scopul planificării locului și timpului de comitere a atacului terorist.

6. **Creșterea violenței în cadrul grupului**: la etapa finală a pregătirii către un atac terorist pot fi înăspriți regimul intern în cadrul celulei teroriste și ridicat nivelul de control în interiorul grupului, pentru a evita scurgerea de informații sau decizia unui membru al grupării de realizarea atentatului terorist.

Concluzii

Identificarea cauzelor nemijlocite a desfășurării campaniilor teroriste, combinată cu cauzele fundamentale și semnele activităților teroriste, permite construirea unui model de detectare timpurie cuprinzător. Doar o activitate sistematică orientată asupra detectării timpurii permite aducerea luptei împotriva terorismului la un nivel eficient pro-activ și preventiv.

Modelul pentru detectarea timpurie a campaniilor teroriste necesită o analiză detaliată și complexă a numeroși factori și indicii. Această analiză cuprinde atât elemente care pot declanșa sau accelera procesul, cât și factori care ar putea încetini sau opri potențiala campanie teroristă.

În stadiul inițial al procesului, se impune identificarea și evidențierea unor elemente-cheie din lista extinsă a cauzelor, factorilor și indiciilor. Aceste elemente furnizează baza pentru crearea unui tablou inițial de date, care servesc drept punct de plecare pentru investigații mai amănunțite. Acest pas este esențial pentru a determina dacă există suspiciuni valide cu privire la pregătirea unui atac terorist sau nu. Contextul în care, cooperarea între agențiile de securitate și forțele de ordine publică este crucială. Este necesară pentru a asigura un schimb eficient de informații și pentru a coordona acțiunile în vederea prevenirii și contracarării potențialelor amenințări teroriste care pot afecta securitatea națională.

Bibliografie:

1. Bjorgo Tore. Ed., *Root Causes of Terrorism: Proceedings of an International Expert Meeting*, Oslo, 9811 June 2003 (Norwegian Institute of International Affairs, 2003).
2. Brynjar Lia and Skjiulberg Katja, "Why terrorism occurs: a survey of theories and hypotheses on the causes of terrorism". Oslo, FFI/RAPPORT 12000/02769, 2000.
3. Cernomoreț Sergiu, *Mijloace juridico-penale destinate asigurării protecției securității naționale, în Dezvoltarea cadrului juridic al Republicii Moldova în contextul necesităților de securitate și asigurarea a parcursului european 2019/ISBN 978-9975-3298-2-8*.
4. Cernomoreț Sergiu, Nastas Andrei, *Ordinea de administrare și de realizare a drepturilor în calitate de obiect al protecției juridico-penale, în Conferința „Integrare prin cercetare și inovare”*. Chișinău, Moldova, 10-11 noiembrie 2021.
5. Engene Jan Oskar, "Patterns of terrorism in Western Europe, 1950-1995", dissertation, Department of Comparative Politics, University of Bergen, 1998.
6. Eubank Lee, Weinberg Leonard, "Does democracy encourage terrorism?", in *Terrorism and Political Violence*, vol. 6, No. 4 (Winter 1994).
7. Forum on Early Warning and Early Response, "Root causes of terrorism in the Caucasus, 2003" (www.fewer.org/res/128.pdf).
8. Gerrits Robin P.J.M., "Terrorists' perspectives: memoirs", *Terrorism and the Media: How Researchers, Terrorists, Government, Press, Public, Victims View and Use the Media*.
9. Hoffman Bruce, "Inside Terrorism" (London, Victor Gollancz, 1998).
10. Marshall Monty, "Global terrorism: an overview and analysis", University of Maryland, 2002.
11. Newsome Bruce, "Mass casualty terrorism: second quarterly forecast". URL: www.rdg.ac.uk/GSEIS/University_of_Reading_terrorism_forecast_2003_Q2.pdf.
12. Post Jerrold, Ruby G. and Shaw Eric D., "The radical group in context: An integrated framework for the analysis of group risk for terrorism", *Studies in Conflict and Terrorism*, vol. 25, No. 73 (2002).
13. Reddy Pynchon Marisa and Borum Randy, "Assessing threats of targeted group violence: contributions from social psychology", United States Secret Service, 1999.
14. Rummel Ronald J. "Power Kills" (New Jersey, Transaction Publishers, 1997).
15. Schmid Alex P. "The nexus between terrorism, poverty, illicit drugs and organized crime". Summary report of the United Nations Office on Drugs and Crime/Organization for Security and Cooperation in Europe International

Conference on Enhancing Security and Stability in Central Asia: Strengthening Comprehensive Efforts to Counter Terrorism, Bishkek, 13 and 14 December 2001.

16. Schmid Alex P. and Graaf Janny, "Violence as Communication: Insurgent Terrorism and the Western News Media" (London, Sage Publications, 1982).

17. Sinai Joshua, "Forecasting the next waves of catastrophic terrorism: strategic overview", Business Briefing Security Systems.

URL:

www.wmrc.com/businessbriefing/pdf/seuresystems2002/publication/sinai.pdf

URL:

www.rdg.ac.uk/GSEIS/IPIS_Mass_Casualty_terrorism_forecast_Q1_2003.pdf

18. Tuinnesson Stein, "Annex D: historical approaches", in *Terrorism and Armed Conflict: Report on a Seminar Co8organized by the International Peace Research Institute and Stockholm International Peace Research Institute*, Voksenesen, Oslo, 819 December 2002.

19. Waldmann Peter, "Revenge without rules: on the renaissance of an archaic motif of violence", *Studies in Conflict and Terrorism*, vol. 24, 2001.

20. Waldmann Peter, "Terrorismus: Provokation der Macht" (Gerling, Munich, 1998).

21. Weinberg Leonard and Richardson Louise. "Conflict theory and the trajectory of terrorist campaigns in Western Europe", 2002.